

Dariusz Milewski

Sprawozdanie z konferencji Sekcji Archiwów Instytucji Kulturalnych i Naukowych w Łodzi 10-11 czerwca 2003 r.

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 10/1, 281-284

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI SEKCJI ARCHIWÓW INSTYTUCJI KULTURALNYCH I NAUKOWYCH W ŁODZI 10-11 CZERWCA 2003 R.

W dniach 10-11 czerwca 2003 r. odbyła się konferencja Sekcji Archiwów Instytucji Kulturalnych i Naukowych, działającej przy Stowarzyszeniu Archiwistów Polskich. Gospodarzem konferencji było Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego, a sama konferencja odbyła się w Małej Auli Instytutu Fizyki UŁ w Łodzi. Wzięło w niej udział 76 przedstawicieli archiwów instytucji naukowych, kulturalnych i kościelnych z całej Polski, jak Polskiej Akademii Nauk, szkół wyższych, muzeów itp. Archiwum Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie reprezentował mgr Dariusz Milewski.

Konferencję otworzył w dniu 10 czerwca o godz. 10.30 dyrektor Archiwum UŁ, dr Dariusz Klemantowicz. Przed rozpoczęciem sesji naukowej zaprezentowano przybyłym wernisaż prac malarskich Ewy Urbańskiej, pracownika Archiwum UŁ. Następnie uczestnicy konferencji udali się do sali obrad, gdzie ukonstytuowało się prezydium konferencji w składzie: przewodniczący Sekcji dr Hanna Krajewska, Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, wiceprzewodniczący: dr Maria Mróz, Archiwum Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie i mgr Adam Cieślak, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz gospodarz konferencji, dr Dariusz Klemantowicz.

Jako pierwszy zabrał głos dr Dariusz Klemantowicz, przedstawiając łódzkie instytucje naukowe i kulturalne oraz ich archiwa. Przedstawione zostały archiwa szkół wyższych, muzeów, teatrów, placówek PAN i rozgłośni radiowych, ich zasób i organizacja. Prelegent wskazał na brak wystarczającej liczby wykwalifikowanych archiwistów, co nie dotyczy jedynie Archiwum UŁ oraz Archiwum Uniwersytetu Medycznego. Szczegółowo omówione zostały funkcjonowanie i zasób Archiwum UŁ, które posiadając 3000 mb akt zajmuje trzecie miejsce w Polsce po Archiwach Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego (po 5000 mb akt). Wystąpienie zakończył pokaz slajdów, przedstawiających omówione instytucje.

Następnie głos zabrał mgr Andrzej Jabłoński z Archiwum Państwowego w Szczecinie. Dokonał on praktycznego pokazu funkcjonowania i możliwości programu komputerowego „Archiwum 2000”, wykorzystywanego w Uniwersytecie Szczecińskim i kilkunastu innych archiwach zakładowych. Umożliwia on gromadzenie i przetwarzanie danych dotyczących zarówno dokumentacji aktowej, technicznej jak i teczek osobowych. Zastosowanie tego programu umożliwi rezygnację z tradycyjnych katalogów kartkowych i jest zalecane przez SAP.

Jako kolejny wystąpił mgr Henryk Krystek z Archiwum Państwowego w Poznaniu. Zajął się on kwestią podpisu elektronicznego, usankcjonowanego przez Sejm ustawą

z 18 września 2001 r. (Dz. U. 2001, nr 130, poz. 1450), przedstawiając konsekwencje płynące stąd dla archiwów. Podpis elektroniczny uznany został przez Sejm za równoważny z podpisem odręcznym, a zatem umożliwia on wystawianie dokumentów. Przed archiwami stawia to zadanie nadzoru nad dokumentacją elektroniczną (zgoda na kasowanie informacji) oraz gromadzenia tychże informacji i umożliwienie ich czytania w przyszłości (kwestia zmiany oprogramowania). Postulowane jest zatem przejmowanie informacji wraz z oprogramowaniem albo wypracowanie standardowego programu do przetwarzania danych.

Po wystąpieniu mgr. H. Krystka zarządzono przerwę obiadową, po czym wznowiono sesję. Druga część obrad poświęcona była jednolitym rzeczowym wykazom akt i ich funkcjonowaniu w poszczególnych instytucjach. Otworzył ją referat mgr. Andrzeja Szczepaniaka z Muzeum Narodowego w Warszawie, wygłoszony pod jego nieobecność przez Annę Ryklet z Akademii Świętokrzyskiej. Po krótkim omówieniu zasobu Muzeum, liczącego 200 mb akt z lat 1862-2001, w tym 180 mb akt kategorii A, przedstawiła ona obowiązujący w Muzeum od 1 stycznia 2001 r. Jednolity rzeczowy wykaz akt, ze szczególnym uwzględnieniem klas, specyficznych dla działalności Muzeum.

Następnie głos zabrała mgr Anna Kołodziejczyk z Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi. Muzeum to powstało w 1978 r. i od 1979 r. miało system kancelaryjny, który jednak źle funkcjonował, ponieważ posługiwał się wyciągiem z wykazu akt dla instytucji państwowych, nie odpowiadającego działalności Muzeum. Wykaz ten został zmieniony w 1987 r. i zmodyfikowany w 2003 r. Obecnie Archiwum CMW liczy 2000 jednostek archwalnych i jest połączone w jeden dział z Biblioteką, co umożliwia wykorzystanie czytelni bibliotecznej do udostępnienia archiwaliów.

Kolejnym prelegentem był mgr Marek Pawelec z Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Przedstawił on funkcjonowanie jednolitego wykazu akt w KUL, wprowadzonego w życie zarządzeniem Rektora z dniem 1 stycznia 2002 r. Przedstawiony został podział wykazu na 10 klas rzeczowych, uwzględniających elementy specyficzne dla organizacji uczelni katolickiej, takie jak duszpasterstwo akademickie czy kontakty z hierarchią kościelną. Prelegent omówił także kłopoty z wprowadzeniem w życie wykazu akt i najczęściej popełniane błędy w jego stosowaniu oraz wyniki pierwszej kontroli ze strony Archiwum KUL.

Następny referat wygłosiła dr Henryka Duczkowska – Moraczewska z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, poświęcając go charakterystyce porównawczej wykazów akt w poszczególnych uczelniach polskich. Wskazała ona na zbyt dużą ingerencję archiwistów w pracę biurową, uważając, iż zakład pracy sam powinien ustalać technikę pracy biurowej, archiwa zaś mają decydować, które rodzaje akt zaliczyć do kategorii A. Podkreśliła też wyższość jednolitego wykazu dziesiętnego nad stosowanym dawniej przez szkoły wyższe systemem strukturalno-rzeczowym oraz zaakcentowała potrzebę funkcjonowania w uczelniach specjalisty od techniki pracy kancelaryjnej, który kontrolowałby prawidłowość obiegu akt. Przedstawiając na zakończenie rozbieżności w klasyfikowaniu rodzajów spraw w wykazach akt poszczególnych uczelni, dr H. Duczkowska – Moraczewska zwróciła się do zebranych z propozycją opracowania wzorcowego wykazu akt

dla szkół wyższych i przedstawienie go Ministerstwu Edukacji Narodowej i Sportu do zatwierdzenia.

Jako następny wystąpił ponownie dr Dariusz Klemantowicz z Archiwum UŁ, omawiając kwalifikację dokumentacji aktowej w praktyce działania Archiwum UŁ. Podkreślił odejście od niektórych zaleceń dla archiwów zakładowych i przepisów wykazu akt UŁ, warunkowane przez wzgląd na historyczną wartość akt. Stąd akta osobowe pracowników i studentów UŁ, kwalifikowane do kategorii BE₅₀, Archiwum UŁ traktuje konsekwentnie jako akta kategorii A. Omawiając pojawiające się w latach 90. różne propozycje zmian w kwalifikacji akt studenckich i prac magisterskich, prelegent zdecydowanie poparł stanowisko Archiwum UJ, domagającego się dla tych akt kategorii A, a także zaproponował jej rozszerzenie na inne typy akt. Na koniec omówił zasady brakowania akt w Archiwum UŁ.

Jako ostatnia zabrała głos mgr Renata Karpiesiuk z Archiwum UMK w Toruniu. Zajął się kwestią braku regulacji prawnych, dotyczących zaszeregowania archiwistów instytucji naukowych i kulturalnych (archiwiści państwowi od 1983 r. włączeni zostali do korpusu służby cywilnej). Omawiając możliwości awansu poprzez przejście egzaminu na stanowisko kustosza dyplomowanego, postulowała wyodrębnienie dla archiwistów stanowiska archiwisty dyplomowanego.

Po wystąpieniu R. Karpiesiuk otworzono dyskusję, która skupiła się wokół postulatów ośrodka toruńskiego. Mgr Adam Cieślak z Archiwum UJ wystąpił przeciw propozycji opracowania wzorcowego wykazu akt, wskazując na różnice w działaniu poszczególnych uczelni. Dr Henryka Duczkowska – Moraczewska wskazała w odpowiedzi na ułatwienia, płynące z opracowania wzorcowego wykazu akt dla nowo powstających uczelni prywatnych, które muszą same opracowywać własne wykazy akt. Mgr Dariusz Milewski z Archiwum UKSW zaproponował, by opracować taki wykaz we własnym gronie i nie przedstawiać go do zatwierdzenia władzom, aby uniknąć ingerencji czynników zewnętrznych oraz skupić się na uzgodnieniu różnic w kwalifikacji akt, pozostawiając ich klasyfikację, zależną od struktury organizacyjnej szkoły wyższej, poszczególnym uczelniom. Podobne stanowisko zajęła dr Hanna Krajewska z Archiwum PAN, proponując zarazem, by Archiwum UMK – jako pomysłodawca – zajęło się przygotowaniem projektu wzorcowego wykazu akt dla szkół wyższych, który następnie omówiony zostałby w ramach Sekcji Archiwów Instytucji Kulturalnych i Naukowych. Dyskusja dobiegła końca o godz. 18 i zarazem zakończył się pierwszy dzień obrad.

W dniu 11 czerwca sesję wznowiono o godz. 9.45 i poświęcono sprawom organizacyjnym Sekcji Archiwów Instytucji Kulturalnych i Naukowych. Dr Hanna Krajewska przedstawiła program Międzynarodowej Konferencji Archiwów Naukowych w Warszawie i Krakowie w dniach 8-10 września 2003 r. Zwrócono uwagę na kwestie finansowe – przyjęty na Zachodzie model opłacania udziału w konferencji przez jej uczestników jest w wielu przypadkach nie do przyjęcia dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Tegoroczna konferencja w Polsce została częściowo sfinansowana przez Międzynarodową Radę Archiwalną, należy się jednak liczyć z upowszechnieniem się modelu zachodniego, który odciąża finansowo organizatorów konferencji. W tym kontekście omówiono

też sprawę ewentualnego współfinansowania przez uczestników następnych konferencji krajowych i zgodzono się na przyjęcie dobrowolnych składek w wysokości 10-15 zł od osoby. Z kolei przystąpiono do omówienia projektu regulaminu Sekcji. Został on przygotowany i odczytany przez dr. Mariana Niziołka z Archiwum Akademii Pedagogicznej w Krakowie, po czym poddany dyskusji. Omawiano zwłaszcza kwestię funkcjonowania Komisji Rewizyjnej i działalności finansowej Sekcji, a także zebrań nadzwyczajnych i czasu kadencji Zarządu. Po wprowadzeniu poprawek, projekt regulaminu został jednomyślnie zatwierdzony do przedstawienia Zarządowi Głównemu SAP. Podobnie jednomyślnie zgodzono się na wystąpienie do SAP z propozycją wprowadzenia stanowiska archiwisty dyplomowanego. Podjęcie tych uchwał zakończyło naukową część konferencji i o godz. 11.15 dr Dariusz Klemantowicz ogłosił zamknięcie obrad.

Uczestnicy konferencji udali się następnie na zwiedzanie Muzeum Geologicznego UŁ, gdzie zapoznali się z unikatową w skali europejskiej kolekcją minerałów i skamieniałości. W dalszej kolejności zwiedzono willę Karola Scheiblera na Księżym Młynie, będącą przykładową rezydencją bogatego fabrykanta łódzkiego z końca XIX w. Pożegnalny poczęstunek w altanie na tyłach willi zakończył tegoroczną konferencję.

Dariusz Milewski